

Zelf, Samen, Organiseren

Integraal beleidskader Sociaal Domein

Versie juli 2022

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

Ondernemend en betrokken.

Inhoudsopgave

1. Inleiding - Zelf, samen en organiseren	3
1.1 Landelijke ontwikkelingen	3
1.2 Lokale identiteit en ontwikkelingen	4
1.3 Koers en één nota	5
1.4 De beleidsterreinen van het sociaal domein	5
2. Onze visie	6
2.1 Visie en missie	6
2.2 Zelf, samen en organiseren	6
2.3 Onze werkwijze	7
2.4 Onze definities	8
3. Opgaven en doelen	10
Opgave: Versterken partnerschap	10
Opgave: Bestaanszekerheid	11
Opgave: Toegankelijkheid	12
Opgave: Preventie	14
Opgave: Samenkracht	15
4. Wettelijk kader	17

1. Inleiding - Zelf, samen en organiseren

Inleiding

Sinds de drie decentralisaties van 2015 is er veel gebeurd in het sociaal domein. De Rijksoverheid heeft een deel van haar taken aan de gemeenten overgedragen, ook wel de transitie genoemd. De gemeente heeft daardoor meer verantwoordelijkheden voor de onderwerpen jeugd, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Ook in gemeente Edam-Volendam is er de afgelopen jaren hard gewerkt om deze overgang zo goed mogelijk te organiseren.

Nu is gemeente Edam-Volendam er klaar voor om een ander onderdeel van de decentralisatie door te voeren, namelijk de transformatie. Dit betekent dat wij als gemeente samen met onze inwoners en samenwerkingspartners overgaan naar een nieuwe manier van werken. Hierbij denken we niet vanuit één wettelijk kader, maar gaan we over deze grenzen heen. We zetten de inwoner centraal en bekijken de ondersteuningsvraag vanuit alle leefgebieden. Zo willen we de inwoner zo goed mogelijk van dienst zijn. Om dit te kunnen realiseren is het nodig dat we zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie integraal te gaan werken.

1.1 Landelijke ontwikkelingen

De Nederlandse samenleving verandert continu en krijgt daarom regelmatig met nieuwe uitdagingen te maken. Deze trends en ontwikkelingen doen zich in meer of in mindere mate ook in gemeente Edam-Volendam voor. Daarom vormen ze de achtergrond voor dit nieuwe beleidskader. Enkele actuele ontwikkelingen worden toegelicht.

Allereerst verandert de vraag naar en het aanbod van ondersteuning van de gemeente, organisaties en inwoners. Zo is de Nederlandse bevolking aan het vergrijzen, waardoor er naar verwachting in 2030 2 miljoen 75-plussers zijn. Uit recente analyses van het CBS en de VNG wordt zichtbaar dat dit binnen de gemeente Edam-Volendam nog sterker speelt dan in andere gemeenten. Dit leidt tot een grote stijging van het gebruik van voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning, bijvoorbeeld als gevolg van dementie, en tegelijkertijd een afname van het aantal mantelzorgers en vrijwilligers. Ook groeit de groep mensen met ondersteuningsvragen op meerdere gebieden. Deze multi-gebruikers hebben veel baat bij een integrale benadering door de gemeente en haar partners, waarbij de ondersteuning verschillende problemen tegelijk aanpakt. Doordat de doelstellingen en regels van de wetten waar gemeenten mee te maken hebben kunnen verschillen, blijkt integraal werken nog wel een lastig proces dat door de tijd heen steeds beter kan worden verfiend.

Er wordt een groter beroep gedaan op de eigen kracht en zelfredzaamheid van mensen en de samenleving om de zojuist beschreven ontwikkelingen het hoofd te bieden. Op die manier kan het beroep op ondersteuning worden verminderd en het systeem betaalbaar blijven. Deze eigen kracht betekent een uitdaging voor de gehele samenleving. Het doel is namelijk om het netwerk rondom mensen die niet (volledig) zelfredzaam zijn te versterken, zodat zij in staat zijn bepaalde vormen van ondersteuning te bieden, bijvoorbeeld bij huishoudelijke taken. Gelukkig hebben we gezien dat er in de (lokale) samenleving veel zorgzaamheid aanwezig is. Er ontstaan allerhande initiatieven van inwoners en bedrijven om elkaar te ondersteunen. Een voorbeeld daarvan is de oprichting van zorgcoöperaties. Ook ontstaan burennetwerken die vrijwillige diensten aanbieden, zoals het doen van boodschappen, mantelzorgondersteuning of het faciliteren van de

ontmoeting tussen verschillende doelgroepen. Een deel van de mensen kan zich echter (nog) niet beroepen op de eigen kracht. Dat kan komen doordat ze geen sociaal netwerk hebben, de weg naar ondersteuning niet weten te vinden of omdat de communicatie vanuit de overheid te ingewikkeld of onduidelijk voor hen is. Er liggen dan ook nog uitdagingen om daar als samenleving en als gemeente passende oplossingen voor te vinden.

Ook is er veel aandacht voor de stijgende vraag naar en daarmee de kosten voor (hoog)specialistische jeugdhulp. Dit is niet alleen zo binnen gemeente Edam-Volendam, maar in heel Nederland. Hiervoor zijn tal van verklaringen, denk bijvoorbeeld aan meer complexe hulpvragen, lange wachtlijsten voor passende hulp en het feit dat jeugdigen moeilijk uitstromen uit jeugdhulp en daardoor een plek ook lang bezet houden. Om dit te keren zullen we niet alleen naar de jeugdwet moeten kijken, maar ook naar de andere gezinsfactoren. Dit betekent niet alleen het tijdig signaleren van problematiek (ook bijvoorbeeld armoede in een gezin of overbelasting van een of beide ouders) en hierop een passend ondersteuningsaanbod creëren, maar ook het inzetten op preventie. Dit met als doel om de inzet van specialistische jeugdhulp zoveel mogelijk te voorkomen en zo kortdurend mogelijk te houden.

Verder heeft het coronavirus bij de invoering van dit beleidskader al meer dan twee jaar een zeer grote invloed gehad op alle onderdelen van de maatschappij. Zo nam de eenzaamheid toe, kregen mensen te maken met verlies van werk en inkomen, steeg het aantal meldingen van kindermishandeling en huiselijk geweld en was er sprake van toenemende polarisatie tussen voor- en tegenstanders van de coronabestrijding. De gevolgen hiervan zullen de komende jaren zeer waarschijnlijk nog merkbaar zijn.

Om al deze ontwikkelingen in goede banen te kunnen leiden is het belangrijk dat de overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners intensief met elkaar samenwerken en elkaar versterken in de gedeelde verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van degenen die dat (tijdelijk) nodig hebben.

1.2 Lokale identiteit en ontwikkelingen

Kaas, visserij, toerisme, topsport, zangtalent. Zomaar wat termen die bij veel mensen opkomen die aan de gemeente Edam-Volendam denken. Inwoners van de gemeente zien ook een sterk ondernemerschap, een verbonden gemeenschap waarin mensen voor elkaar klaar staan en waarin de voortuinen netjes en de ramen schoon zijn.

De gemeente Edam-Volendam is in 2016 ontstaan. Voor die tijd kenden we de gemeenten Edam-Volendam en Zeevang. Het omvat nu drie grotere gebieden, elk met een eigen oude traditie. Het gebied Zeevang, dat vroeger Zeevanck genoemd werd en verwijst naar 'gevangen tussen de zee'. Een gebied met een rijke agrarische geschiedenis en veel natuurwaarde. Ook een gebied waar je goed kunt fietsen, wandelen, kanoën en skeeleren. De dorpen zijn dam-/dijkdorpen of lintdorpen met doorzichten naar het mooie achterliggende landschap. Iedere kern heeft haar eigen identiteit en kwaliteit. De stad Edam is een oude koopmansstad. Ruimte binnen de oude vesting was beperkt, dat is vandaag de dag nog steeds terug te zien. Het is een cultuurhistorische parel waar voorzieningen dichtbij elkaar liggen en mensen ook dichtbij elkaar leven. Het dorp Volendam is ontstaan aan de haven. De visserij op de vroegere Zuiderzee is bepalend geweest voor de lokale identiteit. Door kunstenaars die het vissersdorp en de traditionele kleding op het doek hebben gevangen, is Volendam uitgegroeid tot een wereldmerk. De dijk en de vissershuisjes zijn een grote toeristische attractie geworden. Het echte Volendam speelt zich af achter de dijk. Een samenleving met hardwerkende ondernemers, succesvolle artiesten en grote sociale betrokkenheid.

De keerzijde van een wereldmerk zijn is dat toerisme zowel een zegen als een vloek kan zijn. De dorpen worden in periodes overgenomen door toeristen, waardoor de leefbaarheid onder druk komt te staan. De onderlinge verbondenheid is een groot goed. Daar staat tegenover dat het voor nieuwkomers in de gemeente moeilijk kan zijn om opgenomen te worden in die hechte gemeenschap. De hechtheid maakt ook dat polarisatie en uitsluiting hier sterker spelen dan elders. Nu gemeenten in de wet inburgering sinds 2022 een nadrukkelijke rol spelen bij inburgering hebben gekregen, zullen er steeds meer inburgeraars bijkomen. Het betekent iets voor onze samenleving. Deze nieuwe inwoners willen volwaardig onderdeel worden van de gemeenschap in de gemeente Edam-Volendam. Het betekent daarmee iets voor de veranderingen in onze samenleving. De druk op de samenleving neemt nog verder toe door de sterke vergrijzing van de gemeente. De vergrijzing is in Edam-Volendam groter dan in andere gemeenten in de regio. Het vraagt veel van bijvoorbeeld mantelzorgers, maar ook voorzieningen voor ouderen komen steeds verder in het gedring. Een wereldmerk met grote maatschappelijke uitdagingen waar we met elkaar voor aan de lat staan.

Samen met de andere gemeenten uit de regio Zaanstreek-Waterland werkt gemeente Edam-Volendam aan de continuïteit van ondersteuning en voorzieningen. Daarbij houden we oog voor wat de gemeenschap nodig heeft en bouwen en vertrouwen we op de sterke netwerken die overal aanwezig zijn. Of het nu gaat om topsport op nationaal en internationaal niveau, kunst en cultuur of goede ondersteuning voor elkaar: gemeente Edam-Volendam is ons veel waard!

1.3 Koers en één nota

Het sociaal domein in Edam-Volendam is in beweging. Met dit nieuwe beleidskader zetten we een belangrijke stap naar een integraal georganiseerd sociaal domein. Eén beleidsnota voor heel het sociaal domein, waar uitvoeringsprogramma's aan verbonden zijn. Vanuit één centrale visie sturen we op onze doelen.

In Edam-Volendam kennen we een sterke samenleving met veel betrokkenheid en ondernemerschap. Inwoners zorgen voor zichzelf en elkaar. Het zijn gezonde bouwstenen voor alle kernen waarin zelfredzaamheid en verbinding centraal staan. Maar ook in deze gemeente kan niet iedereen altijd meekomen of aansluiting vinden. Alleen met elkaar kunnen we ervoor zorgen dat het alle inwoners zo goed mogelijk gaat.

Met dit beleidskader bepalen we de koers voor de komende jaren. Deze koers bepalen we met elkaar, waarbij we ons beseffen dat samenwerking binnen de gemeente en in de regio noodzakelijk is. In de regio weten wij waar we voor staan en verbinden we onze eigen visie en belangen aan die van anderen.

1.4 De beleidsterreinen van het sociaal domein

De opzet en doelen van de verschillende wetten binnen het sociaal domein liggen dichtbij elkaar. Hierbij kijken we breder dan alleen de Jeugdwet, Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. De volgende wetten en aandachtsgebieden zijn meegenomen in het integrale beleidskader:

- Jeugd
- Participatie
- Schuldhulpverlening
- Maatschappelijke ondersteuning
- Publieke gezondheid

- Inburgering
- Cultuur
- Sport
- Onderwijs

Met dit integrale beleidskader 2022 – 2026 voldoet de gemeente Edam-Volendam aan de voorschriften om een richtinggevend beleidsplan op te stellen.

2. Onze visie

2.1 Visie en missie

Edam-Volendam is klaar om inwoners écht centraal te stellen in het sociaal domein. Dit betekent dat we vanuit een nieuwe visie de samenwerking met de samenleving aan willen gaan. We brengen de doelen van de decentralisatie dichterbij.

Onze visie laat zien waar wij voor willen gaan. Wij gaan voor een sociaal betrokken, veilig en gezond Edam-Volendam waarin iedereen zichzelf kan redden met hulp van elkaar. Het beleid van het sociaal domein is hiermee het sluitstuk: alleen wat inwoners niet zelf of samen kunnen bereiken, organiseren wij in het sociaal domein vanuit de gemeente.

Onze missie als gemeente is om ervoor te zorgen dat mensen zo goed en lang mogelijk vanuit eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid kunnen leven. Inwoners zijn hier in eerste instantie zelf en samen voor aan zet. De gemeente is er om preventief werken mogelijk te maken en de randvoorwaarden op orde te brengen zodat mensen zelf het passende antwoord op hun ondersteuningsvraag kunnen vinden. Alleen daar waar de zelf- en samenredzaamheid ontbreekt, pakt de gemeente haar rol richting inwoners. Het doel is hierbij altijd om inwoners zo snel mogelijk weer vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid te kunnen laten leven. Hierbij stellen we drie uitgangspunten centraal.

2.2 Zelf, samen en organiseren

Zelf

Iedereen verdient een stevige basis voor het leven

In Edam-Volendam verdient iedereen een stevige basis voor het leven. Veel inwoners hebben hier geen hulp bij nodig. Door hard werken, een veilige plek om te wonen en verbondenheid met familie en vrienden maken zij dit zelf mogelijk. Omstandigheden maken het niet voor iedereen mogelijk om een stevige basis in het leven te hebben. Problemen met gezondheid, financiën, (taal)vaardigheid en beperkt sociaal netwerk kunnen een belemmering vormen. Samen met betrokken organisaties en samenwerkingspartners organiseert de gemeente voor deze mensen de ondersteuning die nodig is om ervoor te zorgen dat inwoners het weer zelf of samen kunnen.

Samen

We bouwen en vertrouwen op de sterke relaties in de gemeenschap

Dat veel mensen in Edam-Volendam geen hulp nodig hebben, komt doordat inwoners betrokken zijn bij elkaar. Inwoners, ondernemers en organisaties kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. De gemeente vertrouwt en bouwt op deze sterke relaties in de

gemeenschap. Mantelzorg, vrijwilligerswerk, burenhulp, sport, cultuur en maatschappelijk verantwoord ondernemen versterken de samenredzaamheid van de kernen.

Organiseren

We creëren randvoorwaarden om zelf- en samenredzaamheid mogelijk te maken

Onze samenleving zit vol met initiatieven en voorzieningen die door inwoners zelf gedragen worden. De gemeente is steeds minder een beleidsbepaler, maar stelt kaders waarbinnen zelfredzaamheid en samenredzaamheid mogelijk gemaakt worden. Waar ondersteuning op korte of langere termijn noodzakelijk is pakt de gemeente haar rol als vangnet. We weten wie er betrokken is en welke ondersteuning een inwoner krijgt. Een inwoner kan altijd bij een vast aanspreekpunt terecht. We organiseren de ondersteuning dichtbij onze inwoners door middel van wijksteunpunten, het Centrum voor Jeugd en Gezin, laagdrempelige ondersteuning op school en straat en buurtkamers. Hier brengen we informatie, ontmoeting en activiteit bij elkaar.

2.3 Onze werkwijze

Sturen op de uitgangspunten zelf, samen en organiseren vraagt een andere werkwijze van ons en onze partners. Een andere manier van denken vraagt een andere manier van doen. Hieronder lichten we deze werkwijze toe.

We zetten de inwoner centraal

Zelf- en samenredzaamheid is de drijvende kracht in onze samenleving. Onze inwoners voeren zoveel als mogelijk zelf regie op hun hulpvragen. In ons werk zien we wet- en regelgeving als ondersteunend, maar het toepassen van de wet is nooit een doel op zich. Samen met onze inwoner bepalen we het doel van de ondersteuningsvraag. Hierbij wordt altijd gekeken naar alle leefgebieden en de eigen kracht van de inwoner. Het uitgangspunt hiervan is altijd dat inwoners zo snel mogelijk, zelf of samen, hun normale leven kunnen leiden. Informatie en advies is makkelijk vindbaar en eventuele hulp en ondersteuning zo kortdurend en zo 'thuis' als mogelijk ingezet.

We werken preventief en outreachend

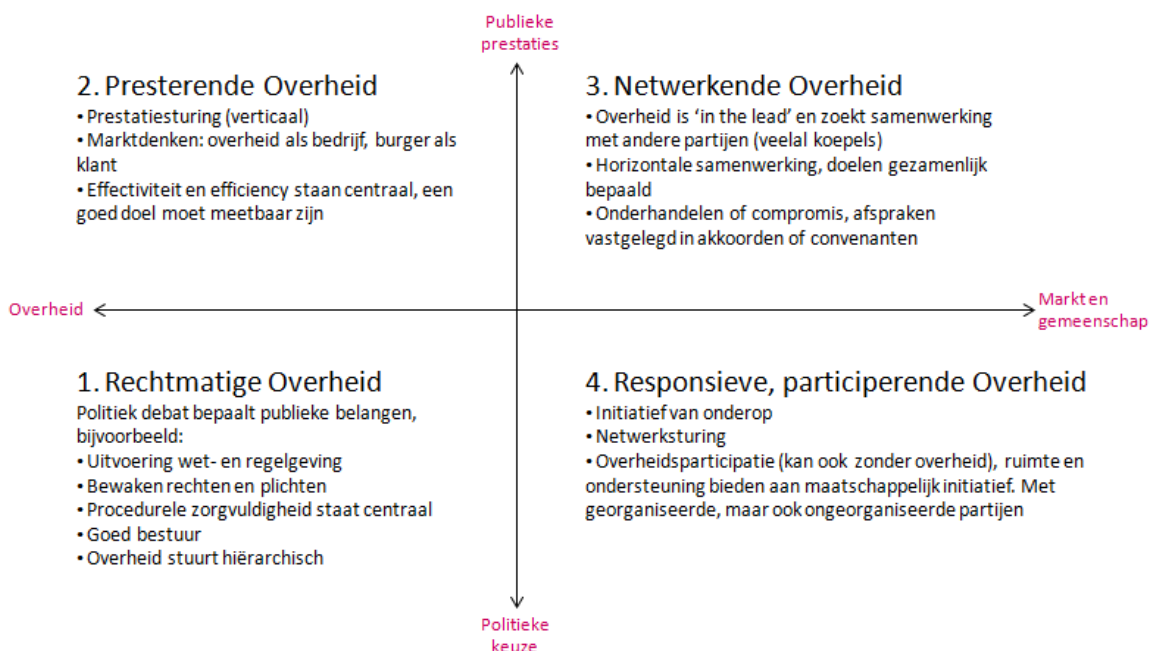
De eerste toegang tot het sociaal domein organiseren we samen met de samenleving in wijksteunpunten, Centrum voor Jeugd en Gezin en buurtkamers. Vanuit deze locaties zoeken we onze inwoners en partners actief op, zijn aanwezig in belangrijke vindplaatsen als scholen en bibliotheken en halen zo buiten naar binnen. Medewerkers van de gemeente zijn via deze locaties zichtbaar en in de samenleving aanwezig. Professionals in de gemeentelijke toegang krijgen de ruimte om ondersteuning en hulp zo licht als mogelijk en zo zwaar als noodzakelijk te verbinden aan de vraag van inwoners.

We werken samen

Als gemeente vertegenwoordigen we de zelf- en samenredzaamheid van de samenleving. Dit betekent dat we bestaande schotten in de organisatie wegnemen. We werken binnen het sociaal domein integraal samen aan de belangrijke opgaven in gemeente Edam-Volendam. De samenwerking met bestaande en nieuwe partners versterken we vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid. Als gemeente pakken we een de regie in het versterken van de samenwerking tussen formele en informele zorg. Ook professionaliseren we het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap om samen tot de beste resultaten te komen. In de samenwerking werkt de gemeente vanuit verschillende rollen. We zijn in ons contact helder over de rol en manier van handelen van onze gemeente. We gebruiken de vier rollen van de overheid die de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) eerder beschreven heeft (zie figuur 1).

Figuur 1. Rollen van de overheid in samenwerking (bron: NSOB)

Rollen van de overheid in de samenwerking met de energieke samenleving:

2.4 Onze definities

Visie

Een visie is een manier van kijken naar en denken over de samenleving die over langere tijd stabiel blijft en houdbaar is. Een visie verandert door de tijd niet of nauwelijks.

Missie

Een missie is een concrete doorvertaling van de visie. Waar gaan we voor in de samenleving? Wat willen we met elkaar realiseren.

Opgave

Een opgave is een complex vraagstuk die een gemeente normaal gesproken niet zelfstandig op kan lossen. De kenmerken van een opgave zijn:

- een opgave speelt zich altijd extern af;
- iedereen van buiten en binnen kan het initiatief nemen tot een opgave;
- een opgave vraagt altijd een aanpak met externe partners;
- een opgave gaat over minimaal twee domeinen;
- een opgave vraagt altijd om inzet van beleidsmedewerkers;
- de minimale doorlooptijd van een opgave is 6 maanden;
- de aard van een opgave is altijd complex.

Naast opgaven kent de gemeentelijke organisatie ook wettelijke taken en beleidsdoelen. Bij het uitvoeren van wettelijke taken is de gemeente primair aan zet en is het wettelijke kader bepalend voor de ruimte in beleid en uitvoering. Het uitvoeren en organiseren van wettelijke taken kan complex zijn, maar is daarmee niet direct een opgave. Daarnaast neemt een gemeente in haar coalitieakkoord verschillende beleidsdoelen op die leiden tot acties en maatschappelijke meerwaarde, maar die niet per definitie complex zijn. Deze

wettelijke taken en doelen worden wel opgenomen in uitvoeringsprogramma's, maar vormen geen onderdeel van de opgaven in dit beleidskader.

Doelen

Een opgave, wettelijk kader of beleidsthema kent één of meerdere doelen. Een doel geeft een gewenste situatie aan, iets dat we willen bereiken. Doelen geven richting aan opgaven, wettelijke kaders of beleidsthema's. De richting van een doel herkennen we aan woorden als 'meer/minder', 'groter/kleiner', 'langer/korter' of vergelijkbare begrippen. De doorlooptijd van een doel hangt doorgaans samen met de opgave, het wettelijk kader of het beleidsthema.

Uitvoeringsprogramma

Op basis van de verschillende doelen maken we per domein een uitvoeringsprogramma. Een uitvoeringsprogramma is het geheel van alle acties die bijdragen aan het behalen van de doelen die onderdeel zijn van opgaven, wettelijke kaders of beleidsthema's. In een uitvoeringsprogramma leggen we altijd eerst uit wat de verbinding is met de opgave, wettelijke kaders, beleidsthema's, missie en visie van gemeente Edam-Volendam. Daarna beschrijven we in het uitvoeringsprogramma concrete actiepunten die bijdragen aan het behalen van de doelen. Een uitvoeringsprogramma als geheel heeft een doorlooptijd die gelijk loopt met een coalitieakkoord (normaliter 4 jaar).

Actiepunten

Actiepunten zijn concrete en SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden) geformuleerde acties die de gemeente uitvoert om haar doelen te bereiken. De doorlooptijd van actiepunten is normaliter korter (enkele weken/maanden tot een jaar).

Indicatoren

Voor alle doelen worden indicatoren bepaald. indicatoren geven een cijfermatige onderbouwing van het beleid dat een gemeente voert. Indicatoren richten zich altijd op de rechtmatigheid (doen we de goede dingen?) en de doelmatigheid (doen we de dingen goed?) van het beleid.

Integraal

Integraal werken is benadering met twee manieren van werken. Ten eerste betreft het een aanpak die vanuit het perspectief van de inwoner aandacht heeft voor meerdere leefgebieden en daarbij ook samenhangend is. Zo staat de leefwereld van de inwoner centraal. De andere component bestaat uit een manier van organiseren waarbij professionals op zo'n manier met elkaar samenwerken en op elkaar afstemmen dat er vanuit een gezamenlijk plan voor de inwoner kan worden gewerkt.

3. Opgaven en doelen

Bij onze definities staat duidelijk omschreven wat een op opgave precies is. Een opgave vraagt iets van organisaties en inwoners. We staan er nooit alleen voor. In alle kernen van de gemeente Edam-Volendam spelen verschillende opgaven een rol. De opgaven die we hieronder duiden, komen voort uit het goede gesprek dat we als gemeente organiseren tussen partners, inwoners en overheid. Het zijn de vijf belangrijkste opgaven waar wij onze uitvoeringsprogramma's op inzetten.

Opgave: Versterken partnerschap

Het ondersteuningsnetwerk binnen de gemeente Edam-Volendam is continu in beweging. Aanbod en werkwijze veranderen regelmatig, hulpverleners komen en gaan. Bij het inzetten van integraal beleid en integraal werken gaat het erom dat we ons samen verantwoordelijk voelen voor de hele samenleving en wat daarbinnen speelt. Het vraagt van alle partners in het netwerk dat zij elkaar kennen en kunnen vinden wanneer dit noodzakelijk is voor de ondersteuningsvraag van een inwoner. Dat we soepel en duidelijk communiceren met elkaar en onze inwoners. Dit betekent dat wij als partners in de gemeente met elkaar een nieuwe stap willen zetten in de professionaliteit van het netwerk.

Sociale kaart

In een goed ontwikkelde sociale kaart vinden onze samenwerkingspartners en inwoners informatie over de beschikbare diensten. De informatie is praktisch en maakt het gemakkelijk om elkaar te vinden. Het zorgt ervoor dat inwoners snel met hun vragen op de juiste plekken terecht kunnen. Voor professionals betekent het een laagdrempelige plek waar basisinformatie te vinden is. Denk hierbij aan partners om mee samen te werken of naar door te wijzen. Het ontwikkelen en bijhouden van een sociale kaart vraagt iets van het hele zorglandschap, waarbij de gemeente als regisseur en onderdeel van het netwerk optreedt. Als gemeente willen we een goede sociale kaart faciliteren door een digitaal portaal te ontwikkelen. Het is belangrijk dat informatie in dit portaal altijd actueel is. Hier is iedere organisatie zelf verantwoordelijk voor. De gemeente houdt regie door halfjaarlijks de informatie in de sociale kaart te controleren en waar nodig te actualiseren.

Bevorderen netwerk

Elkaar vinden en ontmoeten staan centraal bij integraal werken. We houden graag korte lijnen met elkaar. Door wisselingen, werkdruk en externe factoren zoals de coronauitbraak, worden de korte lijnen vaak dunner en soms verdwijnen ze zelfs. Na elke bijeenkomst beseffen we wel weer met elkaar hoe belangrijk ontmoeten is. Voor die ontmoeting zijn we gezamenlijk verantwoordelijk, maar partners hebben wel de eigen verantwoordelijkheid om voor die ontmoeting te zorgen. We treden daarbij responsief op door initiatieven van partners om bij elkaar te komen te ondersteunen. Pas wanneer het niet lukt of wanneer bepaalde thematiek centraal moet staan organiseert de gemeente bijeenkomsten. Dit alles geldt over de volle breedte van het sociaal domein, inclusief thema's op het gebied van sport, cultuur en gezondheid.

Samenwerken op complexe casussen

Inwoners met een ingewikkelde ondersteuningsvraag komen vaak met veel verschillende hulpverleners en instanties in aanraking. Vanuit vrijwilligers- en uitvoeringsorganisaties zijn verschillende mensen betrokken en er zijn soms meerdere contactpersonen bij het Breed Sociaal Loket. In dit soort situaties zijn een goede onderlinge samenwerking en uitwisseling van informatie essentieel. Het moet duidelijk zijn wie in welke casus de regie voert over de aanpak en wie het aanspreekpunt is voor de inwoner. Om te zorgen dat iedereen beschikt over de juiste informatie, is het nodig om de registratie meer op elkaar

af te stemmen en de uitwisseling daarvan goed te regelen. Iedere organisatie heeft een eigen werkwijze, met eigen formulieren, brede intakes en contactmogelijkheden. Voor de inwoner werkt dit vaak verwarrend. Het is een belemmering om snel tot resultaat te komen. De gemeente gaat daarom regisseren. We nemen het initiatief om processen beter op elkaar af te stemmen. We voorkomen dat inwoners onnodig vaak gevraagd wordt persoonsgegevens te delen of hun verhaal opnieuw uit te leggen. We zoeken naar passende oplossingen voor privacyvraagstukken en gebruiken waar mogelijk standaardformulieren en processen die voor inwoners laagdrempelig en herkenbaar zijn.

Doorontwikkeling van het Breed Sociaal Loket

Het vergroten van zelfredzaamheid en samenkracht betekent iets voor hoe wij ons werk als gemeente uitvoeren. Het vraagt van ons een doorontwikkeling van de manier van samenwerken. Onze visie dwingt ons om onze inrichting te veranderen en het werk eenvoudiger en eenduidiger uit te voeren. Het Breed Sociaal Loket verandert hierin mee. Er is gekozen voor een nieuwe opzet van deze afdeling met daarin een frontoffice die verantwoordelijk is voor vraagverheldering bij inwoners met een hulpvraag. Deze frontoffice heeft het vermogen om op basis van de vraagverheldering de passende partners uit het voorveld te koppelen of specialistische collega's uit de midoffice te betrekken. De consultants uit de midoffice zijn echte specialisten binnen de wetten van het sociaal domein. Zij stellen doelmatigheid van ondersteuning centraal en wegen dit af tegen de rechtmatigheid. In de backoffice vindt de juiste ondersteuning plaats op alle processen die zorgen voor de koppeling van vraag en aanbod in het sociaal domein.

Opgave: Bestaanszekerheid

We leven in onzekere tijden. Oorlog zorgt voor hoge prijzen van grondstoffen en energie. De coronacrisis lijkt achter ons te liggen, waardoor steunpakketten eindigen en ondernemers het water aan de lippen is komen te staan. De transitie naar duurzamere varianten van energieopwekking en energiegebruik is niet voor iedereen toegankelijk. We zien een groeiend aantal mensen uit andere landen die door verschillende omstandigheden nu in onze gemeente een leven op willen bouwen. Als samenleving hebben we niet op al deze terreinen de invloed die we zouden willen. Wel kunnen we randvoorwaarden scheppen om zo goed als mogelijk de bestaanszekerheid van onze inwoners te bevorderen. Dit zorgt voor rust en ruimte om de ontwikkelingen in de samenleving te kunnen volgen.

Kwetsbare ondernemers

Hoewel de werkloosheid in de afgelopen twee jaar ongekend laag was, heeft het werk in veel verschillende sectoren toch vaak en lang stilgelegen. Faillissementen en ontslag van medewerkers zijn nog achterwege gebleven. Toch merken we een eerste kanteling in de samenleving. Meer mensen maken zich ongerust over het voortbestaan van hun bedrijf. Soms doordat de vraag naar producten is veranderd, soms doordat het bedrijf voor de coronacrisis al moeite had om te overleven en soms doordat belangrijke condities (zoals voldoende personeel) niet gerealiseerd kunnen worden. Die impact die we op onze gemeente kunnen verwachten gaan we in de komende periode verder onderzoeken. Hetzelfde geldt voor passende oplossingen.

Energiearmoede

Bij inwoners die een te hoge energierekening ten opzichte van hun inkomen hebben spreken we van energiearmoede. Energiearmoede kent twee vormen. De eerste is dat huishoudens door de stijgende energieprijzen hun rekeningen aan het einde van de maand niet meer kunnen betalen. De termijnbedragen voor energiecontracten kunnen te laag zijn ingezet of huishoudens zijn te afhankelijk van dure fossiele brandstoffen. Zo ontstaan financiële problemen of worden de bestaande verergerd. De tweede vorm betreft de

huishoudens waarvoor de toegang tot duurzame energie ingewikkeld is. Inwoners met een laag inkomen hebben bijvoorbeeld geen geld om zonnepanelen aan te schaffen of zijn vaak afhankelijk van het duurzaamheidsbeleid van de (sociale) verhuurder. Daarmee is energiearmoede een opgave waarvoor we ook buiten het sociaal domein op zoek gaan naar passende oplossingen.

Duurzame inzetbaarheid

De arbeidsmarktomstandigheden in 2022 zijn ongekend. Halverwege het jaar zijn er 133 vacatures voor elke 100 werkzoekenden. In sectoren zoals de zorg, de bouw, het onderwijs en de IT zijn de tekorten al langere merkbaar. In de nasleep van de corona-crisis zien we dat ook sectoren als de horeca het nu moeilijker krijgen om personeel binnen te halen en houden. Uit analyses van onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat deze krapte op de arbeidsmarkt de komende jaren niet zal verdwijnen. Het betekent dat we keuzes te maken hebben in de manier waarop we met werk omgaan. Inwoners van onze gemeente zullen steeds langer door blijven werken, de verschillen tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt worden verder verkleind en arbeidsmigranten blijven een belangrijke rol spelen in het draaiend houden van onze economie. Het vraagt van ons om mensen die nu niet werken, maar de stap naar werk wel kunnen zetten, te activeren. Om mensen duurzaam inzetbaar te houden binnen hun werkveld en flexibel te houden door middel van opleiding en training om ook in andere vakgebieden aan de slag te kunnen.

Terugdringen schuldenproblematiek

Niemand spreekt graag over financiële problemen en schulden. Het is een thema waarbij schaamte snel om de hoek komt kijken. Veel financiële problematiek is daardoor niet of pas in een laat stadium in beeld bij naasten of hulpverleners. Bij mensen met schulden spelen problemen op andere leefgebieden vaak ook een rol, denk bijvoorbeeld aan eenzaamheid of zorgmijdend gedrag. Ook grote levensgebeurtenissen zoals een echtscheiding of het verlies van een partner kunnen gevolgen hebben voor de financiële situatie waar mensen in zitten. Met onze samenwerkingspartners willen we de schuldenproblematiek graag verder in kaart brengen en bouwen aan een integraal uitvoeringsprogramma om schulden eerder te signaleren en waar mogelijk zelfs te voorkomen.

Inburgeraars doen mee

Er komen steeds meer mensen uit andere landen naar onze gemeente toe. De redenen voor mensen om zich hier te vestigen zijn heel verschillend. Het is belangrijk dat zij zo snel mogelijk onderdeel zijn van onze samenleving. Inburgering is daarmee een thema waarbij integraal werken een basisvoorwaarde is voor een goede landing in de gemeente Edam-Volendam. Om de juiste ondersteuning te bieden zitten we samen met onze partners bij de start van het traject inburgering aan tafel. Met de nieuwe inwoner kijken we wat er nodig is en bieden we ondersteuning om ervoor te zorgen dat zij het leven in onze gemeente zo snel mogelijk zelf aan kunnen. Bij voorkeur doen we dit via betaald werk. Taal, participatie en werk gaan hand in hand. Zo zorgen we ervoor dat ook deze groep in onze gemeente bouwt aan bestaanszekerheid.

Opgave: Toegankelijkheid

Toegankelijke ondersteuning, hulp en systemen en een sociale en fysieke leefomgeving die voor iedereen bereikbaar is. Daar draait de opgave toegankelijkheid om. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille. Als de openbare ruimte niet adequaat is ingericht voor mensen met een beperking blijven concepten als een wijksteunpunt, een buurtkamer en alle bijbehorende informatie buiten bereik. Dit met als resultaat dat veel inwoners met onbeantwoorde ondersteuningsvragen blijven zitten.

Laagdrempelige toegang bij Wijksteunpunt en CJG

De bedoeling van de decentralisaties in het sociaal domein is om hulp laagdrempelig en dichtbij de leefwereld van inwoners te organiseren. De stappen zetten van 'zorgen voor', naar 'zorgen dat'. Het vraagt om een nieuwe opzet van wijksteunpunten en een andere positie van het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). Wijksteunpunten worden samen met buurtkamers de informele toegang tot in de wijk georganiseerde voorzieningen van het sociaal domein. Het zijn steunpunten voor en door de samenleving, die bemest worden door vrijwilligers. Bij deze vrijwilligers wordt ingezet op deskundigheidsbevordering om ervoor te zorgen dat inwoners met hun hulpvraag snel naar passende antwoorden begeleid worden. Voor het CJG zien we een doorontwikkeling voor ons waarbij ouders met opvoedingsvragen laagdrempelig terecht kunnen op de vindplaatsen die in de gemeente georganiseerd worden. Dit geldt ook voor onze jeugd. Ook zij hebben de mogelijkheid om laagdrempelige ondersteuning te ontvangen. Deze ondersteuning is beschikbaar op de plekken waar de jeugd veel tijd doorbrengt, denk hierbij bijvoorbeeld aan de kinderopvang, het basis- en voortgezet onderwijs en de straat. Dit met als doel dat zij gezond en veilig kunnen opgroeien en zichzelf durven zijn.

Terugdringen van wachtlijsten

Dat wij de zorg in ons land op dit moment niet adequaat hebben ingericht blijkt wel uit de veelheid en de lengte van wachtlijsten. Ook voor de ondersteuning die via de gemeentelijke toegang verloopt bestaan wachtlijsten. Met name binnen de jeugdwet en de Wmo lopen de wachttijden soms behoorlijk op, zonder dat er in de tussentijd passende hulp of ondersteuning geboden wordt. Samen met onze partners willen we hier een omslag in maken. Soms kan dit eenvoudig en laagdrempelig, door met een inwoner samen te kijken naar hoe we passende overbruggingshulp kunnen organiseren. Naast aanbieders zien we dat we de overbrugging regelmatig in het voorveld of bijvoorbeeld de basis jeugd-GGZ plaats kan vinden, hoe complex de situatie soms ook is. Het geeft aan hoe belangrijk het is om het aanbod in het voorveld goed te benutten.

Bevorderen toegankelijkheid leefomgeving voor vergroten zelfredzaamheid

Voor inwoners die om wat voor reden dan ook moeilijker te been zijn is bewegen in de buitenruimte een opgave. Ouderen in onze gemeente geven aan dat het vaak te lastig is om van huis naar voorzieningen zoals een supermarkt te komen. Obstakels zoals stoepranden, verkeersdrukke en afstand beperken de zelfredzaamheid. Alle Nederlandse gemeenten zijn daarbij ook gebonden aan het VN verdrag 'rechten van personen met een handicap'. Daarin staat opgenomen dat de leefomgeving zo ingericht hoort te zijn, dat mensen met een beperking zich goed en veilig kunnen verplaatsen binnen de gemeente. Het is een opgave waar ook het fysieke domein en het sociale domein elkaar raken en waar ook de omgevingsvisie een belangrijk kaderstellend document in zal zijn. Voor onze gemeente betekent dit dat we de samenwerking tussen het sociale en fysieke domein en alle bijbehorende partners willen verstevigen om uiteindelijk te kunnen werken aan een beter toegankelijke leefomgeving.

Digitalisering

Bereikbaarheid betekent vandaag de dag meer dan alleen fysieke bereikbaarheid. Veel van ons contact met inwoners verloopt digitaal. Het betekent voor ons als gemeente een opgave met twee gezichten. Aan de ene kant zorgt een goede digitale dienstverlening en toegang ervoor dat mensen niet voor alles naar het gemeentehuis hoeven te komen. Dit kan voor alle doelgroepen het contact met de gemeente eenvoudiger maken. Ook het aanleveren van informatie en invullen van formulieren wordt daardoor gemakkelijker. Het betekent dat zowel wij als gemeente als onze samenwerkingspartners tijd en energie moeten steken in het verbeteren van de online beschikbaarheid en vindbaarheid van informatie. Het is daarmee een opgave die samenhangt met bijna alle andere opgaven. Het andere gezicht van deze opgave is die van de inwoners die niet digitaal vaardig zijn.

Deze inwoners hebben extra hulp nodig om toch zo digitaal als mogelijk aanvragen bij de gemeente te kunnen doen.

Cultuur voor iedereen

In de gemeente Edam-Volendam is cultuur overal aanwezig. In de vorm van erfgoed, musea, muziek, theater, verenigingen en ga zo maar door. Veel mensen zijn verbonden aan de lokale cultuur door bijvoorbeeld mee te zingen in één van de vele koren of als vrijwilliger in één van de musea aan de slag te zijn. Cultuur is toch niet voor iedereen toegankelijk, denk bijvoorbeeld aan mensen met weinig financiële middelen. We blijven daarom met elkaar bouwen aan de toegankelijkheid van cultuur. De cultuurcoördinator speelt hier een belangrijke rol in. Ook de nieuwe website van de cultuuragenda helpt: hier is al het lokale aanbod beter vindbaar. De cultuursector bouwt voor een belangrijk deel op vrijwilligers. We zien dat het vrijwilligerswerk in onze gemeente onder druk staat. Van bestuurder tot vrijwilliger achter de balie, ze zijn allemaal een stuk moeilijker te binnen te halen en houden. In het ergste geval betekent het dat bijvoorbeeld de openingstijden van musea aangepast moeten worden. Dit staat in contrast met onze missie om cultuur voor iedereen open en toegankelijk te houden. Samen met verenigingen, de vrijwilligerscoördinator en het cultuurplatform blijven we in dialoog zoeken naar passende oplossingen.

Blijf in beweging

Sport en sportiviteit dragen bij aan onze gemeenschap. In de gemeente Edam-Volendam kennen we een topsportklimaat en sporters en verenigingen van niveau. In verschillende takken van sport bouwt talent aan een route naar de olympische spelen. Vanaf het seizoen 2022 speelt voetbalclub FC Volendam (weer) op eredivisieniveau. Onze inwoners zijn hier trots op. De belangrijke rol die sportverenigingen spelen in onze samenleving, maakt dat wij ze vaker en actiever willen betrekken bij het brede sociaal domein. De vereniging is een plek waar signalen opgevangen kunnen worden, maar ook waar we mensen (weer) in verbinding kunnen brengen met de samenleving. Sport en bewegen zijn randvoorwaarden voor een goede start in het leven en houden mensen naarmate ze ouder worden fit. Toch ligt sport en bewegen niet voor iedereen binnen handbereik. Het is onze ambitie om, samen met onze partners, sport en bewegen voor iedereen mogelijk te maken.

Opgave: Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. Of het nu gaat om een gezondere leefstijl, financiële hulp vragen voordat er schulden ontstaan, ondersteuning krijgen op school om te voorkomen dat een leerling uitvalt of een cursus valpreventie wanneer ouderen minder mobiel worden. Als we de zelfredzaamheid van inwoners hoog willen houden en de kosten in het sociaal domein beheersbaar, dan is preventief werken het best passende scenario. Het vraagt van partners en gemeenten een andere manier van met elkaar samenwerken en meer *outreaching* werken, met name richting inwoners met een kwetsbare positie.

Positieve gezondheid

Preventief werken vraagt om een andere kijk op gezondheid. De benadering van positieve gezondheid draait om de vraag wat mensen in brede zin nodig hebben om met alle uitdagingen in het leven om te kunnen gaan. Het gaat hierbij om fysieke, mentale en sociale uitdagingen. Het gaat uit van de gedachte dat voorkomen beter is dan genezen. Het gedachtegoed van positieve gezondheid zetten we centraal in onze uitvoeringsprogramma's.

Gezondheid en leefstijl krijgen aandacht in onze gemeente. Gezonde voeding, bewegen en een gezonde omgeving dragen bij aan positieve gezondheid. Als gemeente onderzoeken we de mogelijkheden die we daartoe hebben, stimuleren we samenwerkingen en initiëren

we activiteiten die bijdragen aan de gezondheid van inwoners. De JOGG-aanpak is hier een goed voorbeeld van. We trekken hierin samen op met onze partners dichtbij inwoners, zoals bijvoorbeeld scholen, sportverenigingen of werkgevers.

Samenwerking in het onderwijs

Voorlichting en samenwerking in het onderwijs zijn belangrijk om kinderen een goede start te geven. Sinds 2018 zijn we samen met onze onderwijspartners in Edam-Volendam bezig met 'Samen beter'. De bedoeling van het programma is om meer lijn te brengen in een gevarieerd voorlichtings- en activiteiten aanbod. Dit aanbod helpt jeugdigen om zichzelf en een open blik op de wereld te ontwikkelen. Vanuit een gezamenlijke agenda en stevige verbindingen werken we in het onderwijs aan de thema's van het sociaal domein. Denk hierbij aan het versterken van de zorgstructuur, voorlichting over online veiligheid en genotmiddelen en talentontwikkeling. Een agenda die we met elkaar dragen en waarin de jeugdige centraal staat. Het achterliggende doel van het programma blijft ook de komende jaren relevant, met het besef dat we naast de jeugdigen ook ouders en het netwerk om een jeugdige heen willen bereiken.

Middelengebruik op de agenda

In onze gemeenten staat het middelengebruik hoog op de agenda. We trekken daarin samen op met het veiligheidsdomein. Onderdeel hiervan is bijvoorbeeld het programma LEF. Het hoofddoel van het programma LEF is het terugdringen van middelengebruik van jongeren tot 18 jaar in alle kernen van gemeente Edam-Volendam. De basis van LEF is het zoeken naar het antwoord op de vraag hoe we er met z'n allen voor kunnen zorgen dat het gezonde verstand gaat zegevieren als het gaat om het maken van keuzes. En, in het verlengde daarvan, wie heeft het lef om mee te doen? Meedoen om een verandering te bewerkstelligen en alternatieven te bieden die voorzien in een gezonde toekomst van onze jeugd en samenleving. Meedoen om het stigma dat onze gemeente heeft als het gaat om het alcohol en drugsgebruik uit de wereld te helpen. Dat we met elkaar laten zien dat we dat beeld kunnen ombuigen en dat we bereid zijn die verandering met elkaar vanaf de grond op te bouwen.

De weg die we met elkaar inslaan is een lange. Deze weg gaat verder dan de stip op de horizon. De weg heeft bevlogenheid, passie, vertrouwen, wendbaarheid, maar vooral geloof nodig. Als we er met elkaar in geloven dat we een verandering tot stand kunnen brengen dan moet het gek lopen als de gezamenlijke kracht van een gemeenschap het niet redt om dat geloof tot realiteit te maken. Alleen samen met inwoners (jong en oud), bedrijven, verenigingen, instellingen en iedereen die mee wilt werken kunnen we dit voor elkaar krijgen.

Opgave: Samenkracht

De opgave samenkracht gaat over het verder versterken van de saamhorigheid en verbondenheid in onze gemeente. Zo kennen we een traditie waarin vrijwilligerswerk en deelname aan een club, een koor of een vereniging vaak als vanzelfsprekend wordt gezien. Ook helpen bekenden elkaar al snel wanneer dat nodig is. Zo maken zij samen de samenleving. Soms is de rek in de samenkracht er bijna uit. Zo mag bijvoorbeeld de erkenning voor het intensieve en belangrijke werk van mantelzorgers omhoog. Tegelijkertijd werkt de nauwe verbondenheid die met name de Volendamse cultuur kenmerkt soms ook nadelig. Roddelen, schaamte voor problemen waar je mee worstelt, groepsdruk en elkaar niet af willen laten vallen voor de groep verdienen aandacht. Bovendien weten sommige mensen die niet uit de omgeving komen of die slechts een beperkte toegang hebben, moeilijk aansluiting te vinden bij de bestaande gemeenschappen.

Waar mensen en partijen samenwerken ontstaan nieuwe mogelijkheden en oplossingen. Dat is de reden dat eigen kracht en samenkracht centraal staan in de visie op het integraal beleid voor het sociaal domein. De samenkracht willen we dan ook zo goed mogelijk faciliteren en stimuleren. Om dit te kunnen doen, hebben mensen vrijheid en verbondenheid nodig. De vrijheid om te zijn wie je bent, vragen te stellen en problemen bespreekbaar te maken. Verbondenheid om elkaar te kunnen vinden, problemen op te lossen waar je zelf niet uitkomt, kansen samen pakken en ruimte krijgen om elkaar te helpen. Het vraagt van ons als gemeente dat we vertrouwen als uitgangspunt nemen in onze relatie met inwoners. Wat mensen zelf en samen kunnen en willen doen gaat voor, als gemeente vullen we aan waar nodig. Het vraagt om bewustzijn dat iedereen sterke en zwakke punten heeft en dat we in saamhorigheid en verbondenheid bouwen op en werken aan deze punten. Inwonersinitiatieven en vrijwilligerswerk zijn hiervoor de belangrijkste pijlers in onze gemeente.

Een plek voor iedereen

Waar de gemeenschapszin in onze gemeente sterk is, blijft de inclusiviteit soms achter. Hoewel we de goede voorbeelden in de gemeente kennen, zien we op onderdelen dat mensen die anders zijn worden buitengesloten en geen toegang krijgen in de samenleving. Voor minderheidsgroepen, zoals de LHBTI+, mensen met een beperking of mensen met een afwijkende mening is het soms moeilijk om geaccepteerd te worden en een plekje te vinden in onze gemeenschap. We willen met elkaar blijven bouwen aan een samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn en durft te zijn. Waarin we naar elkaar omkijken, ook als je door wat voor kenmerk dan ook afwijkt van de meerderheid. Iedereen hoort erbij en iedereen doet mee. Om dit vorm te geven nemen we het thema inclusiviteit mee in de programma's op scholen, in buurtkamers, bij sport en cultuur en in de uitvoering met onze samenwerkingspartners.

Schaamte

Samenkracht draait om het samen aan de slag gaan voor dingen die je maar moeilijk alleen voor elkaar kunt krijgen. Om samen sterk te kunnen zijn, is je kwetsbaar kunnen opstellen belangrijk. Als je niet om hulp vraagt, krijg je deze vaak ook niet vanzelf. Schaamte speelt hierbij een belangrijke rol. In de gemeente Edam-Volendam hebben de inwoners het leven graag goed op orde, zeker voor de buitenwereld. Dat wat er zich achter de voordeur afspeelt of daar waar we het moeilijk mee hebben, daar praten we niet graag over. Iedereen begrijpt het gevoel van schaamte dat je hebt als je niet taalvaardig bent of slecht Nederlands spreekt, als je problemen ervaart bij het opvoeden van je kind of als je de financiële problemen thuis ziet opstapelen. We zwijgen er liever over en doen 'normaal' mee.

Tegelijkertijd zien we een andere stroming ontstaan. Steeds meer inwoners zoeken naar openheid en willen de schaamte voorbij. We willen dat mensen in een eerder stadium hun eigen en elkaars problemen bespreekbaar durven maken zodat deze niet onnodig groot en zwaar worden. Liever nog voorkomen we problemen dan dat we ze oplossen. Als gemeente zien we de noodzaak om hier in de komende periode vaker met elkaar over in gesprek te gaan. Wat kunnen we met elkaar doen om de schaamte en zwijgcultuur in de gemeente Edam-Volendam achter ons te laten?

Eenzaamheid

Mensen zijn sociale wezens. De inwoners van de gemeente Edam-Volendam al helemaal. Het gevoel van eenzaamheid is ongezond en draagt niet bij aan de zelfredzaamheid en samenkracht van de samenleving. Onze partners zien eenzaamheid onder ouderen, die hun sociale netwerken zien verdwijnen en in de drukte van het leven maar beperkt contact met familie hebben. Jezelf goed kunnen verplaatsen vormt hierbij vaak nog een extra obstakel. Voor sommige zorg is het noodzakelijk om de dorpskern waar je altijd gewoond hebt te verlaten, waarmee ook je netwerken op afstand komen te staan. Ook bij jongeren

zien wij en onze partners regelmatig eenzaamheid. De corona-pandemie heeft hier een negatieve bijdrage aan geleverd. Schoolgaande jongeren zijn nog meer gebruik gaan maken van de digitale wereld en blijven hangen in het beperkte contact dat zij via games met elkaar hebben. Van echt contact is geen sprake meer, waardoor jongeren onbewust eenzamer worden. De initiatieven die bijdragen aan het omkeren van dit proces van eenzaamheid zijn belangrijk voor onze samenleving. Jongerenwerkers proberen via games de jongere achter het scherm vandaan en weer in de samenleving te krijgen. Via buddy systemen komen jongeren met ouderen in contact voor een praatje, waardoor er nieuwe verbindingen ontstaan. Dit soort initiatieven vanuit de samenleving mogen er meer en steviger komen in de komende periode om gevoelens van eenzaamheid onder alle groepen verder terug te dringen.

Ondersteuning mantelzorgers

Wie denkt dat mantelzorg alleen iets vraagt van de verzorger en verzorgde ziet niet het hele plaatje. Het is een thema dat om bekendheid vraagt bij werkgevers, zodat zij in overleg met hun werknemers die mantelzorgers zijn de randvoorwaarden kunnen creëren om de mantelzorg mogelijk te maken. Het vraagt om inspanningen van familie en vrienden om mantelzorgers te ondersteunen en een stap extra te zetten op de onderdelen waar een mantelzorger niet aan toe komt. Vanuit de samenleving is er een nadrukkelijke oproep om meer aan respijtzorg te doen voor de mantelzorgers. Als gemeente constateren we daarbij dat de mogelijkheden die geboden worden nog lang niet goed genoeg benut worden. Belangrijke eerste stappen zijn daarom om meer erkenning voor de mantelzorger te krijgen, ervoor te zorgen dat meer mantelzorgers zich formeel laten registreren en ervoor te zorgen dat de informatievoorziening verbeterd wordt. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheden om ondersteuning verder uit te breiden of verstevigen. Als gemeente en samenwerkingspartners willen we dichterbij de mantelzorger komen te staan, om zo signalen van mogelijke overbelasting tijdig op te kunnen vangen en uitval met elkaar te voorkomen. Alleen zo houden we de mantelzorger als belangrijke schakel in ons systeem overeind.

4. Wettelijk kader

Binnen het sociaal domein zijn er verschillende wetten waarmee de gemeente werkt. In deze wetten zijn de opdrachten opgenomen waaraan gemeenten in ieder geval lokaal uitvoering moeten geven. Het integraal beleidsplan 'Zelf, Samen, Organiseren' geeft richting aan deze opgaven en denkt voor een groot deel de verplichtingen af. Daar waar het integraal beleidskader geen of onvoldoende duiding geeft, zijn de uitvoeringsprogramma's leidend. Omdat er meerdere wetten voor het beleidsplan van belang zijn, is in dit hoofdstuk een overzicht van een aantal belangrijk punten weergegeven.

Jeugdwet

Het doel van de jeugdwet is dat jeugdigen gezond en veilig kunnen opgroeien. Op basis van de jeugdwet moeten gemeenten periodiek een beleidsplan maken voor de preventie en jeugdhulp, uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Dit beleid is ten minste gericht op (art. 2.1 en 2.2):

- Vroegsignaleren en preventie
- Bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders en de sociale omgeving.
- Bevorderen van opvoedvaardigheden van ouders
- Versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van jeugdigen en hun sociale omgeving
- Bevorderen van veiligheid van jeugdigen in gezinnen,
- Integrale hulp bij meervoudige problematiek en
- Het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen (onder andere in samenwerking met team veiligheid en de aanpak allen voor een).

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Meedoen aan het maatschappelijk leven is het doel van de Wmo. De gemeente stelt een periodiek beleidsplan op voor ondersteuning op het gebied van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen en opvang. Hierin komt in ieder geval aan bod wat we doen dat gericht is op (art. 2.1.2):

- de toegankelijkheid voor mensen met een beperking te bevorderen en in samenwerking met team veiligheid, de leefbaarheid en veiligheid vergroten en huiselijk geweld voorkomen.
- Mantelzorgers en vrijwilligers faciliteren
- Vroegtijdig vaststellen van hulpvragen voor ondersteuning
- Voorkomen dat hulpvragen voor ondersteuning nodig zijn
- Algemene voorzieningen bieden voor ondersteuning
- Maatwerkvoorzieningen te bieden voor mensen die niet de eigen kracht hebben om zelfredzaam te kunnen zijn of om te kunnen participeren
- Maatwerkvoorzieningen te bieden voor mensen die beschermd wonen of opvang nodig hebben als gevolg van psychische problemen of die hun thuissituatie moeten hebben verlaten vanwege veiligheidsrisico's (bijvoorbeeld huiselijk geweld)
- Uitwerking van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Participatiewet

De Participatiewet streeft naar het waarborgen van een bestaansminimum. Zo veel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking aan het werk en aan het

maatschappelijk leven krijgen. De gemeente biedt bijvoorbeeld hulp aan mensen die aan het werk willen of re-integreren en daarbij hulp nodig hebben. Daarnaast biedt de gemeente ook inkomensondersteuning zoals de bijstand.

Wet publieke gezondheidszorg

Deze wet heeft als doel dat gemeenten maatregelen nemen om de gezondheid van inwoners te bevorderen en te beschermen. Dit is deels belegd bij de GGD Zaanstreek-Waterland. Verder regelt de gemeente de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg evenals, onder andere, het volgen en signaleren van de ontwikkelingen van jeugdigen, het inschatten van behoeften aan zorg, de preventie van bepaalde stoornissen en het geven van voorlichting en advies.

Wet Inburgering

De wet inburgering is in 2022 herzien. Het doel van de wet inburgering is zorg te dragen voor een snelle integratie van nieuwe inwoners uit andere landen. Inburgering is verplicht voor alle volwassen statushouders, gezinsmigranten en overige migranten. In de nieuwe wet inburgering hebben gemeenten een regierol en is er een aanbodplicht voor leerroutes om mensen snel te integreren.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

De Wgs is in het leven geroepen om inwoners te ondersteunen bij financiële zelfredzaamheid. De gemeente stelt hierbij een plan op over de integrale schuldhulpverlening en de maatregelen die voorkomen dat mensen in de financiële problemen komen (art. 2).

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

Ondernemend en betrokken.

W. van der Knoopdreef 1
1132 KN Volendam
Telefoon: 0299-398398
Email: info@edam-volendam.nl

www.edam-volendam.nl